

NÁZEV ŠKOLY:	Masarykova základní škola a mateřská škola Melč, okres Opava, příspěvková organizace
ČÍSLO PROJEKTU:	CZ.1.07/1.4.00/21.2623
AUTOR:	Mgr. Lucie Čechovičová
NÁZEV:	VY_32_Inovace_Český_jazyk_7
ČÍSLO DUM:	1
TÉMA:	Synonyma, antonyma, homonyma
ROČNÍK:	9.
OBDOBÍ REALIZACE:	11/2012

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

ANOTACE

- × Prezentace je určena k výkladu učiva o synonymech, antonymech a homonymech. Žáci si osvojí základní pojmy, procvičí nahrazování a rozlišování mezi synonymy, antonymy a homonymy.

SYNONYMA,
ANTONYMA,
HOMONYMA

SYNONYMIE = SOUZNAČNOST

SYNONYMA – slova se stejným či podobným významem

- × Neutrální..... dívka
- × Citově zabarvená:
 - + Lichotivá..... děvčátko,
holčička
 - + Hanlivá..... buchta
- × Stylově zabarvená:
 - + Hovorově..... holka
 - + Zastarale..... panna
 - + Básnický, knižně..... děva

ROZDÍLY SYNONYM

- × v emocionálním zabarvení:
práce – dřina, robota, lopota, facha
- × v příslušnosti k jiné stylové vrstvě
naříkat – lkát
pohár – číš
ano – ba – jo
- × v časovém zařazení
mravy – chování
duchověda – psychologie
infinitiv - neurčitek
- × ve frekvenci užití
protože – poněvadž, ježto

UTVOŘ SYNONYMA

× rajtky	→	× jezdecké kalhoty
× organizace	→	× uspořádání
× louže	→	× kaluž
× kouř	→	× dým
× lingvistika	→	× jazykověda
× nerost	→	× minerál
× substance	→	× podstata
× epos	→	× epopěj
× Holandsko	→	× Nizozemí

DOPLŇ PODLE NÁVODU DANÁ SLOVA A KE KAŽDÉMU PŘIPIŠ NEUTRÁLNÍ SYNONYMUM

oř, čuně, tatíček, škorně, koukat, škamna,
blankyt, čarokrásný, děvčica, obývák,
polívčička, husle, barabizna, šohaj, drahoušek,
suknice, mikrovlnka, binec

BÁSNICKÁ

HOVOROVÁ

NÁŘEČNÍ

HANLIVÁ

LICHOTIVÁ

ZASTARALÁ

ŘEŠENÍ

oř (kůň), čuně (vepř), tatíček (otec),
škorně (boty), koukat (dívat se), škamna (lavice),
blankyt (modř), čarokrásný (nádherný),
děvčica (dívka), obývák (obývací pokoj),
polívčička (polévka), husle (housle),
barabizna (starý dům), šohaj (mladík),
drahoušek (milý člověk), suknice (sukně),
mikrovlnka (mikrovlnná
trouba), binec (nepořádek)

BÁSNICKÁ- HOVOROVÁ- NÁŘEČNÍ
HANLIVÁ- LICHOTIVÁ- ZASTARALÁ

SYNONYMICKÁ ŘADA

- × Vytvoř synonymickou řadu sloves vyjadřující *hluk*
- × *hlučet* ⇔ *rámusit, bouřit, halasit, povykovat, hulákat atd.*

- × Vytvoř synonymickou řadu, jehož jádrem je slovo *statečný*
- × *statečný* ⇔ *chrabrý, udatný, hrdinný, neohrožený, nebojácný*

ANTONYMA

✘ Slova opačného, protikladného významu.

+ *den – noc*

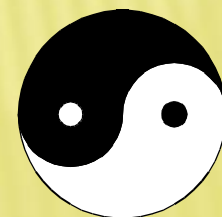
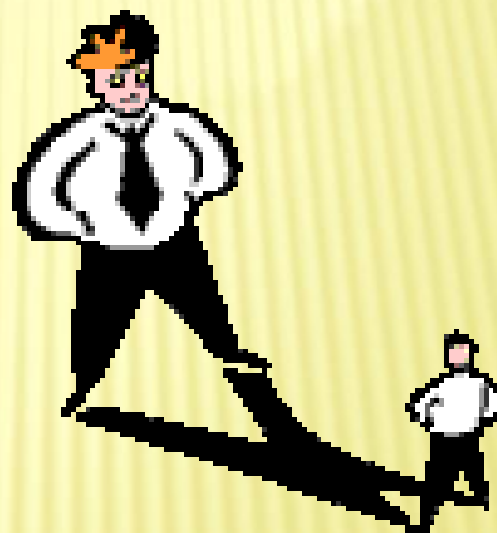
+ *ano – ne*

+ *malý – velký*

+ *hodně – málo*

✘ Slovo může mít i více antonym synonymních

+ *dobrý – zlý/špatný, blahobyt – bída/nouze*

VYUŽITÍ ANTONYM

- × aktualizují výpověď
- × vyjadřuje se jimi hyperbola
 - + *Bil ho hlava nehlava.*
- × antiteze
 - + *Mladost – radost*
 - + *staroba – choroba*
- × oxymóron
 - + *vítězný pád, veřejné tajemství, živá mrtvola*
- × ironie
 - + *Je vynikající odborník. = neodborník.*

HOMONYMA

× slova souzvučná, stejně znějící, ale s odlišným významem, odlišného původu

× lexikální:

+ žínka

1. žena
2. potřeba k mytí

+ etiketa

1. společenské vystupování
2. nálepka

HOMONYMA

× tvarová

+ ženou

1. 7. p. jednotného čísla od slova žena
2. 3. os. množného čísla od slovesa hnáti

× zvuková

+ výška – vížka

× grafická

+ panický (panic, panika)

Pánové,
nežeňte se!

CITACE

- ✘ KROBOTOVÁ, Milena. *Úvod do české stylistiky*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2001. 126 s. ISBN 80-244-0315-3.
- ✘ BIČÍKOVÁ, Vladimíra, TOPIL, Zdeněk a ŠAFRÁNEK, František. *Český jazyk: pro 9. ročník*. 2. vyd. Havlíčkův Brod: Tobiáš, 2005- . sv. ISBN 80-7311-035-0.